

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Кафедра економіки та підприємництва

Скотніков Едуард Костянтинович

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ
ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи на здобуття
ступеня вищої освіти магістр
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньо-професійною програмою «Економіка та управління
підприємством»

Науковий керівник:
канд. екон. наук, доц. Семенчук І.М

Рецензент:
д-р. екон. наук, проф. Великий Ю.В

Миколаїв, 2020

Магістерська робота є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі економіки та підприємства Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України.

Керівник роботи:

Кандидат економічних наук, доцент

Семенчук Ірина Миколаївна

Чорноморський національний університет імені
Петра Могили

Рецензент:

Доктор економічних наук, професор

Великий Юрій Володимирович

Чорноморський національний університет імені
Петра Могили

Захист відбудеться 24 лютого 2020 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні екзаменаційної комісії у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, аудиторія 10-306.

З магістерською роботою можна ознайомитися у бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Актуальність теми. У сучасній Україні, яка знаходиться у кризовому становищі, рівень економіки на етапі відновлення. Через недостатню підтримку держави та жорсткий конкурентний ринок компаніям все важче існувати в стабільності, маючи достатні виробничі потужності для отримання прибутку. Саме тому підприємства шукають можливі шляхи покращення свого фінансового становища. Одним з них є розвиток інвестиційної діяльності. За цих умов компанії створюють інвестиційно-привабливе середовище для зацікавлення інвесторів. Але, враховуючи ступінь обмежень, рівень конкуренції та відсутність упевненості в майбутньому через нестабільність економіки країни, залучення іноземних інвесторів знаходиться на низькому рівні. Тому управлінці намагаються реінвестувати, скуповувати цінні папери на біржах та перепродавати їх або очікувати доходу у вигляді відсотків. Отже, інвестиційна діяльність – це шлях, який дає змогу вивести компанію на прибутковий, високо конкурентний рівень, саме ця дана тема є актуальною.

Дослідження розвитку інвестиційної діяльності досить широко проводилось вченими-економістами: Адамом Смітом, У. Шарпом, І. О. Бланком. Також серед них Васильєв О.В., Захарін С.В., Богдан Н.М., Борщ Л.М., В. Федоренко, Е. Долан, Д. Ліндсей, С. Фішер, Авдєєва В.М., Кулак Л. В., Мойсеєнко І.П., Денисенко М.П.. Ученими розроблено класифікацію інвестицій, обґрунтовано різноманітні ознаки щодо розрахунків економічних показників зацікавленими компаніями.

Дослідження вчених щодо розвитку інвестиційної діяльності залишились недопрацьованими у напрямі визначення шляхів підвищення її ефективності для сільськогосподарських підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є узагальнення теоретико-методологічних основ інвестиційної діяльності, аналіз інвестиційної діяльності підприємств сільськогосподарської галузі та обґрунтування пропозицій щодо підвищення її ефективності.

Відповідно до поставленої мети сформовано наступні завдання:

- узагальнити теоретико-методологічні засади інвестиційної діяльності;
- проаналізувати інвестиційну діяльність підприємств сільськогосподарської галузі Миколаївської області;
- проаналізувати фінансові результати СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»»;
- провести оцінку ефективності інвестиційної діяльності СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»»;
- розробити рекомендації щодо удосконалення механізму державного регулювання інвестиційної діяльності;
- розробити шляхи щодо покращення ефективності інвестиційної діяльності «Агрофірми «Миг-Сервіс-Агро»».

Об'єктом дослідження роботи є процес розвитку інвестиційної діяльності та підвищення її ефективності на підприємствах сільськогосподарської галузі України.

Предметом дослідження роботи виступають теоретико-методологічні та практичні засади щодо покращення інвестиційної діяльності підприємства.

Методи дослідження. У процесі роботи використано наступні методи дослідження, а саме: системного підходу, індукції, дедукції, синтезу для надання точної інформації щодо важливості інвестування та інвестиційної діяльності для підприємства, враховуючи покращення рівня фінансової стійкості при правильному управлінні; аналізу при дослідженні статистичних показників підприємств агропромислового комплексу України; узагальнення, яке використане при підбиванні підсумків проведеного аналізу відносно ведення інвестиційної діяльності та всіх аспектів даного процесу в обраній галузі; порівняння, що дозволило виявити плюси та мінуси державного регулювання даним процесом, а також при аналізі динаміки фінансових показників підприємства; графічний та табличний для відображення економічного та фінансового аналізу сільськогосподарської галузі в Україні, а також відтворення результатів дослідження діяльності підприємств та їх економічного становища.

Новизна одержаних результатів дослідження, що виносяться на захист. Наукова новизна отриманих результатів полягає у визначенні напрямів удосконалення стратегій інвестування та державного регулювання інвестиційної діяльності підприємства. Основні наукові результати полягають у наступному.

Удосконалено:

- визначення понять «інвестиції» та «інвестиційна діяльність» шляхом узагальнення та виділення їх відмінних ознак;
- аспекти покращення ефективності інвестиційної діяльності СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»» у напрямі сприяння більшої інформованості менеджерів і їхньому своєчасному реагуванні на зміни.

набули подальшого розвитку:

- напрями державного регулювання інвестиційної діяльності, що дозволять створити сприятливе середовище для розвитку підприємства та залучення іноземних інвестицій;
- стратегії зовнішньоекономічного інвестування та реінвестування підприємства.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідались у Чорноморському національному університеті ім. Петра Могили на XXII Всеукраїнська науково-методична конференція «Могилянські читання – 2019: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти», листопад 2019р.

Публікації. За результатами дослідження автором опубліковано стаття . Загальний обсяг публікацій становить 0,43 д.а.

Обсяг і структура дипломної роботи магістра. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів (містить 22 таблиці та 18 рисунків), висновків, списку використаних джерел, додатків, викладених на 85 сторінках. Список використаних джерел складає 36 найменувань. Загальний обсяг магістерської роботи викладено на 80 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади інвестиційної діяльності» викладено методологічні засади інвестиційної діяльності підприємств, класифікацію інвестицій та джерел їх фінансування, методику аналізу ефективності інвестиційної діяльності.

Методологічні засади інвестиційної діяльності підприємств розглянуто крізь призму сутності визначення поняття «інвестиції» у науковій літературі. Виявлено різнобічність підходів до трактування цього поняття залежно від об'єкту дослідження.

Дослідження сутності поняття «інвестиційна діяльність» дозволило надати власне трактування, а саме: «інвестиційна діяльність – це процес виконання певного розробленого раніше алгоритму дій з інвестиційними ресурсами, маючи на меті отримання прибутку».

Визначено, що поняття інвестицій варто ототожнювати з капіталом як економічним ресурсом, що вкладають у розвиток проектів з очікуваним ефектом, який розраховано у стратегічному плані на певний період часу.

Описано складові інвестиційної діяльності, інструменти інвестиційної діяльності аграрного підприємства, нефінансові інструменти інвестиційної діяльності аграрного підприємства, що впливають на інвестиційний процес. Інструменти інвестиційної діяльності аграрного підприємства відображено на рис.1.

Дослідження класифікації інвестицій та джерел їх фінансування дозволило виділити чотирнадцять класифікаційних ознак. Виділено чотири головні класифікаційні ознаки: за суб'єктами вкладання, відповідно до об'єкта інвестування, за спрямованістю інвестиційної діяльності, за ступенем ризику. На базі класифікації інвестицій узагальнено, що інвестиційна діяльність є складним явищем і всі класифікаційні ознаки є взаємопов'язаними між собою.

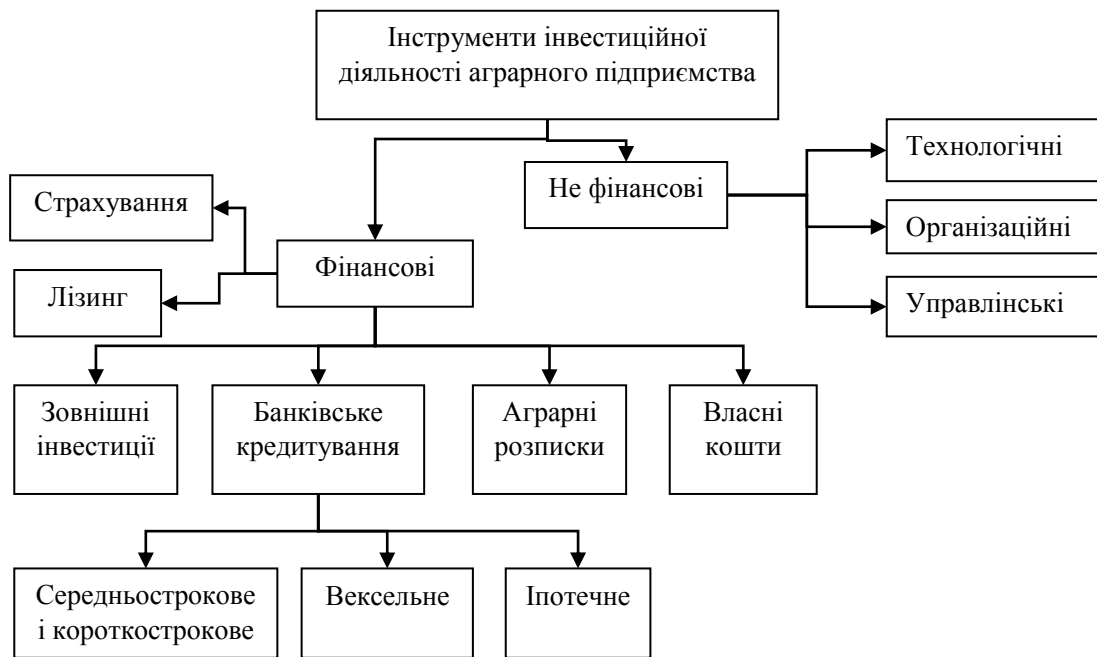

Рис. 1. Інструменти інвестиційної діяльності аграрного підприємства

Джерело сформовано автором

За джерелами фінансування інвестиції класифікують як зовнішні та внутрішні. Внутрішні базуються на отриманні додаткових вкладень всередині підприємства, а зовнішні – завдяки різним контрагентам. Обґрунтовано всі існуючі внутрішні і зовнішні джерела фінансування інвестицій.

Методика аналізу ефективності інвестиційної діяльності передбачає розрахунок фінансово-економічних показників, що виявляють зміну вартості в часі. Розглянуто особливості статистичного, рейтингового, нормативного методів та методу оцінки ризику. Детально охарактеризовано методи оцінки інвестиційних ризиків. Визначено, що всі описані методи базуються на розрахунку показників NPV та IRR.

У другому розділі «Аналіз інвестиційної діяльності підприємств сільськогосподарської галузі Миколаївської області» проаналізовано стан сільськогосподарської галузі Миколаївської області, фінансові результати діяльності сільськогосподарського виробничого кооперативу «Агрофірма «Міг-Сервіс-Агро»», ефективність інвестиційної діяльності СВК «Агрофірма «Міг-Сервіс-Агро»».

Визначено, що внаслідок економічної нестабільності в українській економіці сільськогосподарські підприємства відчують гостру нестачу в фінансових ресурсах. Визначено, що ґрунти України є привабливими для фізичних та юридичних осіб-підприємців, що підтверджено зростанням капітальних інвестицій у сільське господарство України (рис. 2).

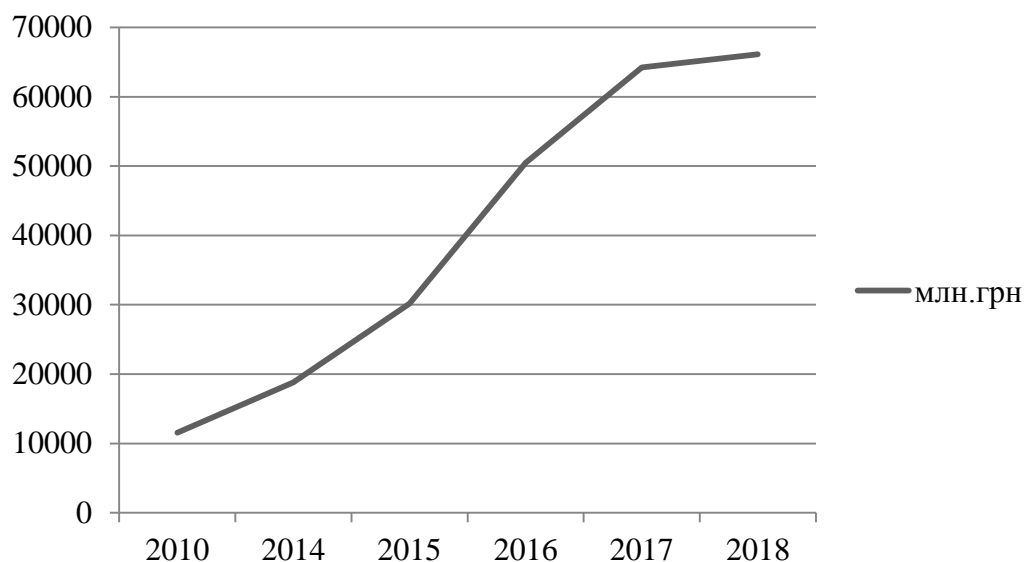

Рис. 2. Капітальні інвестиції в сільське господарство України

Миколаївська область володіє високим потенціалом розвитку сільського господарства. Але проаналізовані показники не підтверджують таку гіпотезу, тому що область займає 16 місце з 24-х щодо виробництва агропромислової продукції.

Проведене статистичне дослідження показало, що сільське господарство Миколаївської області базується на розвитку рослинництва. Цьому сприяє родючість ґрунтів та сприятливі кліматичні умови для вирощування сільськогосподарських культур. Найбільші посівні площі використовуються під зернові та бобові культури. Рисунок 3 підтверджує, що лідируючі позиції займають пшениця та соняшник. На графіку також помітно скачки в 2017 році у виробництві соняшника та кукурудзи. Це може бути пов'язано не тільки з кліматичними умовами, але й з особливістю технології вирощування даних культур. Адже після року врожайності земельну ділянку залишають на рік

відпочивати, або засівають такою культурою, яка не надто знижує родючість землі.

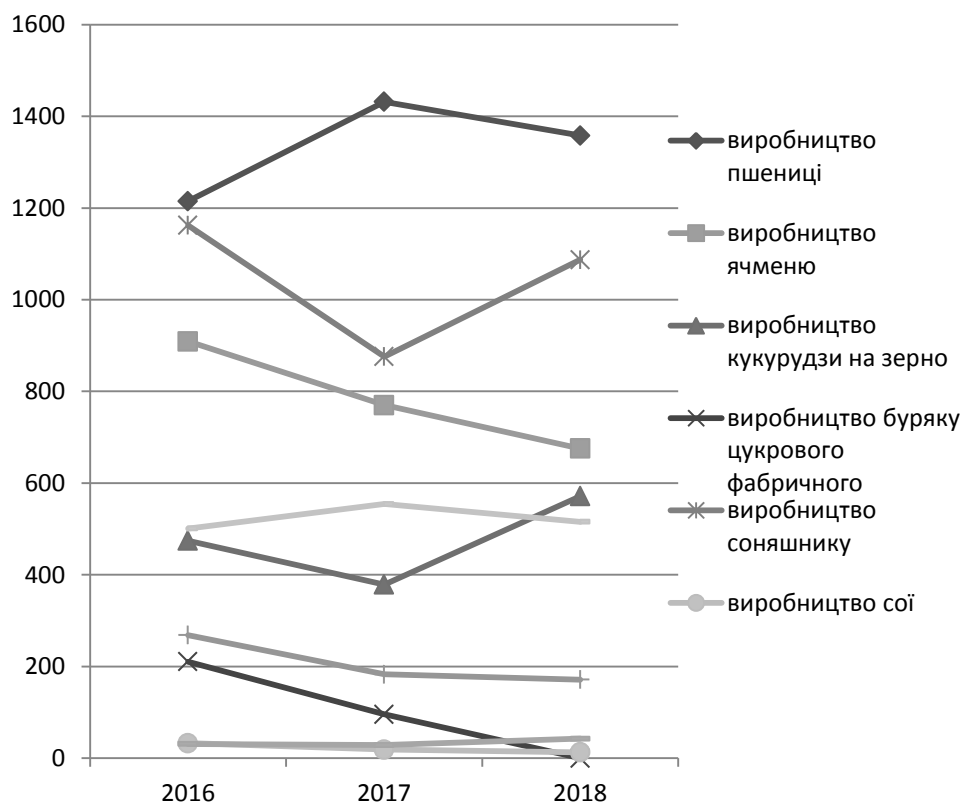

Рис. 3. Валовий збір сільськогосподарських культур Миколаївської області

СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»» є представником галузі сільського господарства, що розвиває Миколаївську область у двох напрямках: рослинництві та тваринництві. Кооператив має вертикальну інтеграцію виробництва, що показано на рис. 4.

У активах кооперативу переважають необоротні активи. Варто зазначити зменшення інвестиційної нерухомості у 2018 році на 99,0% через припинення надання в оренду земельних ділянок, що у подальшому перейшло в основні засоби. Активи кооперативу фінансуються на основі власних і позикових ресурсів. Але у 2018 році власний капітал зріс на 50,0% за рахунок росту нерозподіленого прибутку на 239,0%, що свідчить про платоспроможність кооперативу.

Розрахунок показників фінансової стійкості СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»» на 2018 рік загалом показав, що вони задовольняють усі нормативні

значення. Це означає, що операційна діяльність кооперативу ефективно розвивається, і фінансові результати достатні для нормального існування підприємства.

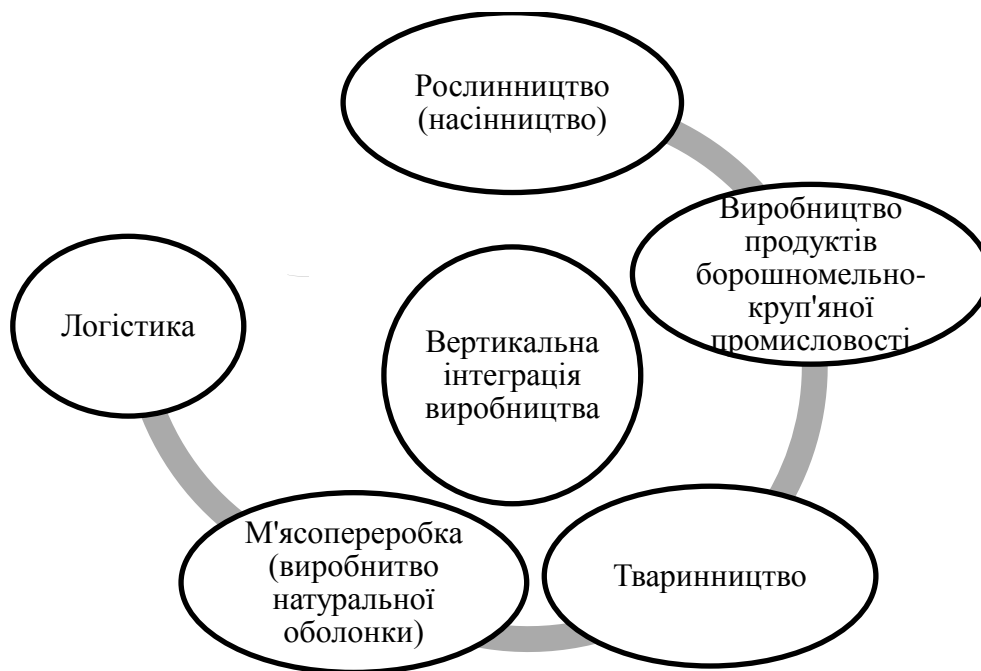

Рис. 4. Система різновидів процесів СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»»

Джерело сформовано автором

Визначено, що кооператив займається інвестиційною діяльністю у двох напрямках: реінвестування; інвестиційна діяльність у інші підприємства. Аналіз інвестиційної діяльності СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»» показав неефективність здійснення. Такі результати можуть бути через дотримання розробленої довгострокової стратегії, яка почне себе окупувати в перспективі, приблизно через 5 років; некомпетентних аналітиків, які аналізують динаміку цін неефективно, і створюють неточні прогнози щодо майбутніх цін; неефективну стратегію інвестиційної діяльності.

У третьому розділі «Шляхи підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства» обґрунтовано напрями удосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності, шляхи підвищення ефективності інвестиційної діяльності СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»», пропозиції щодо поліпшення інвестиційної діяльності СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»».

Визначено, що на державному рівні регламентація інвестиційної діяльності в галузі сільського господарства має безліч дефектів, а саме щодо некоректного створення правил переписів земельних ділянок, контролю за забрудненням навколишнього середовища та заходів поліпшення екології і системи відповідальності за порушення.

Запропоновано корегування проектів Земельного кодексу України щодо надання пріоритетності покупця: насамперед надання переваги власникам будівель, а потім іншим бажаючим.

Також запропоновано включити до Бюджетного кодексу України з подальшим прийняттям у Державному бюджеті України розроблення та запровадження чіткого розподілу галузей по секторам відповідно до розвиненості та економічних показників: прибутковості, безробіття, об'ємів виробництва, тощо. І, як наслідок, децентралізованого інвестування в сільське господарство (в більших обсягах – менш розвиненим регіонам, менших – більш розвиненим).

Даний метод допоможе підтримувати нерозвинені області (сектори), створювати робочі місця, зменшувати рівень безробіття, підвищувати рівень розвитку аграрної промисловості на території всієї країни, і, як наслідок – покращення репутації та інвестиційної привабливості як сільськогосподарської галузі, так і країни в цілому.

Обґрунтовано, що державна гарантія, визначається за формулою, в основі якої є плаваючі відсотки, що є недопустимим. Адже відсотки по кредитуванню можуть бути в один і той же день однакові, а відсоток, що надається позичальникові під державну гарантію, взагалі не вказано звідки та як визначається, та які аспекти даної процедури, тобто такий момент залишився в тіні.

Запропоновано визначити замість формули сталі суми державної гарантії аби зацікавлені особи могли відразу розраховувати на те що, їх чекає в майбутньому. Необхідно установити перелік ситуацій та відповідно об'єм гарантій для компаній. Даний механізм забезпечуватиме прозорість у процес прийняття інвестиційних проектів, та у його фінансову сторону.

Для підвищення ефективності інвестиційної діяльності СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»» запропоновано звернути увагу керівництва кооперативу на коефіцієнт маневреності. Ефективна інвестиційна діяльність ще не торкнулася даного аспекту, тому відповідальним особам необхідно внести зміни до стратегічного плану, щоб виправити даний показник раніше, ніж підприємство понесе збитки.

Реінвестування відповідно показників інвестиційної діяльності має нестабільний характер. Незавершені капітальні інвестиції вказують на постійну діяльність у реструктуризації та розвитку компанії.

При обґрунтуванні ефективності інвестиційної діяльності кооперативу визначено, що даний напрямок широко розвивається в ній, але недостатньо вдало розроблено стратегію цього процесу. Необхідно вдосконалювати біржову діяльність із цінними паперами, адже вона розоряє кооператив. Активно проводити аналіз аналітичних даних і враховувати недоліки. Також менеджери повинні розробити алгоритм дій із підвищення ефективності інвестиційної діяльності саме у зовнішньому напрямі.

Для покращення інвестиційної діяльності СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»» запропоновано:

1. Покращити контроль над капітальним ремонтом або будівництвом основних засобів.
2. Отримати доступ до довгострокових кредитів.
3. Централізовано приймати рішення щодо реінвестування.
4. Чітко здійснювати регламентацію.
5. Підвищувати кваліфікацію працівників.
6. Враховувати фактори ризику.

Запропоновані шляхи підвищення ефективності інвестиційної діяльності СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»» допоможуть компанії поліпшити систему прийняття стратегічних рішень відносно не тільки операційного напрямлення, але й інвестиційного. Керівнику компанії необхідне повне розуміння ситуації в аспекті того, що проблема бездохідності від інвестиційних вкладень починається з

внутрішніх. Саме тому необхідний системний аналіз зазначених процесів та їх вдосконалення. Відповідно до змін у запропонованих напрямках відбудуться позитивні зміни в фінансовій документації підприємства.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі магістра узагальнено теоретико-методологічні засади інвестиційної діяльності підприємств та обґрунтовано шляхи підвищення її ефективності. Основні висновки та результати, одержані в ході дослідження, зводяться до наступного:

1. У проведеному дослідженні питання інвестиційної діяльності підприємства було опрацьовано з теоретико-методологічних аспектів для визначення поняття «інвестиція» та «інвестиційна діяльність», що дозволило зрозуміти важливість даного процесу для діяльності компанії в сучасних жорстких умовах конкурентної боротьби на ринку та нестабільного економічного становища країни.

2. Аналіз класифікації та джерел фінансування інвестиційного процесу показало, що за роки існування поняття інвестиційного процесу система класифікації була максимально розвинута та висвітлює всі можливі його сторони.

3. Опрацювання наукових праць відносно різносторонності інвестиційної діяльності показало, що вона є складним явищем, яке повністю взаємопов'язане з усіма компонентами і його існування неможливе без жодної складової. Розгалуженість системи на пряму залежить від виду та напрямку інвестиційних вкладень. Під час розгляду теоретичних аспектів було доведено доцільність авторського визначення «інвестицій» та «інвестиційної діяльності».

4. Проаналізовано сільськогосподарську галузь та виявлено, що даний сектор має нестабільну ситуацію в залежності від регіону. Суб'єкти господарювання відчують гостру нестачу грошових ресурсів, що і уповільнює розвиток сільського господарства, саме тому їм доводиться створювати сприятливий інвестиційний клімат та приваблювати інвесторів. Але Україна має неабиякі можливості завдяки позитивним параметрам, таким, як сприятливі

кліматичні умови та вигідне транспортно-географічне розташування на перетині торговельних потоків між Азією, Близьким Сходом та Західною Європою. Миколаївська область має неабиякий потенціал у розвитку сільського господарства. На території розвивається здебільшого мірі рослинництво, найбільше посівні площі використовуються під зернові та бобові культури, а найменше - на вирощування картоплі та овочевих. За допомогою статистичних даних стає зрозумілим, що агропромисловий комплекс розвивається. Підвищення технологій, унесення мінеральних добрив, підвищення родючості ґрунту, накопичення вологи, залишення пріти землю – заходи з боку підприємств, які в приносять до кращих результатів урожайності. Миколаївська область є територією з приблизно на 90% родючими ґрунтами, що вказує на вигідне місцезнаходження.

5. Для поглибленого розуміння діяльності суб'єктів господарювання в агропромисловому комплексі було проаналізовано компанію СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»», досліджено фінансові результати діяльності підприємства за допомогою табличного методу, визначення динаміки структури майна та капіталу, показників фінансової стійкості, проведено аналіз ефективності інвестиційної діяльності за допомогою показників фінансової звітності, і, як результат, виявлено, що компанія займається інвестиційною діяльністю, при тому в двох напрямках: реінвестування та інвестиційна діяльність в інші підприємства. При цьому завдяки створеним графікам динаміки показників інвестиційної діяльності визначено, що самофінансування є вдалою ланкою діяльності компанії, а скуповування цінних паперів та вкладення в інші суб'єкти господарювання є недосконало розробленою стратегією, яку необхідно покращувати.

6. Запропоновано шляхи покращення основних аспектів у законодавчій документації після дослідження нормативної документації державного контролювання процесу інвестування та отримання висновку про недосконалість регулюючої системи. А саме, скоротити список пакету документів необхідних для придбання земельної ділянки; відкоригувати механізми ведення земельного ринку, при купівлі територій надати перевагу власникам споруд; пропонується:

розроблення та запровадження чіткого розподілу галузей по секторам, відповідно до розвиненості, та економічним показникам – прибутковості, безробіття, об'ємів виробництва; змінити метод формульного розрахунку державних гарантій на сталі суми.

7. Розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності, спираючись на динаміку фінансових показників та отриманих результатів від дослідження всіх напрямків діяльності підприємства. А саме, поліпшення контролю над капітальним ремонтом або будівництвом основних засобів; взаємодія менеджерів зі всім персоналом компанії, під час прийняття рішень щодо реінвестування; керівник компанії повинен визначити можливі резерви в підвищення кваліфікації працівників.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Скотніков Е.К., Семенчук І.М. Інвестиційна діяльність підприємств та шляхи підвищення її ефективності/ Е. К. Скотніков, І. М. Семенчук// Наукові праці студентів. Науковий журнал ЧНУ ім. Петра Могили. Серія «Економіка». – Миколаїв: 2020.

2. Участь у XXII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання – 2019: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти». Миколаїв, листопад 2019 р. з друком тез: Скотніков Е. К. Управління інвестиційною привабливістю підприємств//. – Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв: 2019 р.

АНОТАЦІЯ

Скотніков Едуард. Інвестиційна діяльність підприємств та шляхи підвищення її ефективності. – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» – 2020.

Досліджено особливості інвестиційної діяльності агропромислових підприємств. Визначено шляхи підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств. Запропоновано напрями удосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності. У роботі обґрунтовано теоретико-методологічні аспекти визначення поняття «інвестиція» та «інвестиційна діяльність». Проаналізовано стан розвитку сільськогосподарської галузі Миколаївської області. Проаналізовано діяльність компанії СВК «Агрофірма «Миг-Сервіс-Агро»», досліджено фінансові результати діяльності підприємства на основі табличного методу, визначено динаміку структури майна та капіталу, оцінено показники фінансової стійкості, проведено аналіз ефективності інвестиційної діяльності за допомогою показників фінансової звітності.

Ключові поняття: інвестиції, інвестиційна діяльність, ефективність, державне регулювання, капітальні інвестиції.

SUMMARY

Skotnikov Eduard. Investment activity of enterprises and ways of increasing its efficiency. – Manuscript.

Research on achievement of Master Degree on speciality 076 «Entrepreneurship, trade and stock-taking activities». – 2020.

The paper investigates the investment activity of agricultural enterprises. It determines the ways of increase to efficiency of enterprises investment activity. It offers the directions of improvement to the state regulation of investment activity. The theoretical and methodological aspects of definition of the concept of "investment" and "investment activity" are substantiated in the work. The state of development of the agricultural branch of the Nikolaev area is analyzed. The activity of the company “Mig-Service-Agro” Agro Firm was analyzed, the financial results of the enterprise activity were analyzed on the basis of the tabular method, the dynamics of property and capital structure were determined, the indicators of financial stability were evaluated, the efficiency of investment activity was analyzed with the help of financial reporting indicators.

Key words: investments, investment activity, efficiency, state regulation, capital investments.